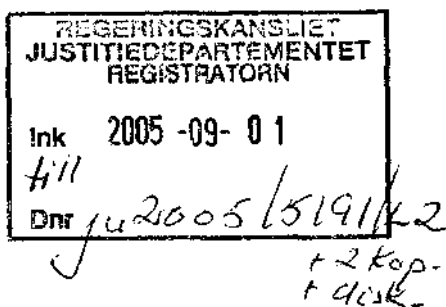

REGERINGSKANSLIET
JUSTITIEDEPARTEMENTET
103 33 STOCKHOLM

Er referens: Ju 2005/51 91/L2

Remiss SOU 2005:43, Vårdnad ,Boende, Umgänge-Barnets bästa, föräldrars ansvar

Riksförbundet För Familjers Rättigheter, fortsättningsvis kallad, RFFR är en frivilligorganisation inom det sociala området. RFFR har verkat som organisation i drygt tjugo år.

RFFR har genom åren kommit i kontakt med personer och barn i hundratals ärenden/mål som varit föremål för reglering som SOU 2005:43 behandlar.

RFFR har således en omfattande erfarenhet när det gäller vårdnadskommitténs område. Vi är tacksamma, att vi givits möjligheter att lämna synpunkter genom en remiss över vårdnadskommitténs förslag.

Sammanfattning

RFFR anser att flera av vårdnadskommitténs förslag är bra. Att flytta över målen om verkställighet till allmän domstol är bra. Detta förfarande höjer kvalitén på avgörandena. Dock finner vi, att det i lagtexten bör särskilt regleras, att domare som tagit befattning med målet tidigare i tingsrätten inte skall meddela beslut som rör verkställighetsfrågor. Om så sker blir det jäv eftersom en domare tvingas att ta ställning mot en part före ett slutligt avgörande i dom.

RFFR noterar också att vårdnadskommitténs förslag motsvarigheten till FB 21 kap 5 § utgått. Om inte barnets vilja skall få genomslag blir i vissa fall en verkställighet meningslös. Detta måste framgå av lagtexten.

RFFR anser att hela FB 21 kap i dess nuvarande lydelse kan bestå (ej prövning i LR). Att begränsa verkställigheten av t.ex. intermistiska beslut kan förmodligen leda till ännu värre konflikter mellan parterna. En viktig omständighet att verkställighet skall kunna begäras av beslut i samma utsträckning som tidigare är att handläggningen i tingsrätten ofta tar ett till två år tills dom meddelas. Det är inte rimligt att t.ex. en part får vänta på umgänge med sitt barn när andra parten tredskas. Detta är inte bra för barnet. Förslaget i dess nuvarande tappning gynnar således den part som inte samarbetar och uppenbart tredskas. Det är RFFRs uppfattning att påtryckningsmedel behövs för barnets bästa.

RFFR vill göra vårdnadskommittén uppmärksam på förslaget enligt FB 22 kap 3 § 1 st. En part kan t.ex. väcka talan i domstol om vårdnad och på så sätt blockera ett förfarande enligt FB 22 kap. Detta kan inte vara rimligt.

RFFR anser också att barnets inställning bättre bör lyftas fram i utredningar. I utredningar bör regelmässigt framledes innehålla barnets inställning och en analys vilka negativa och positiva omständigheter som följer av ett visst beslut.

RFFR är dock mycket tveksam till att sänka åldersgränsen ner mot sex år för redovisning av barnets inställning. Vi vet av erfarenhet, att barn sällan redovisar sin egentliga uppfattning i så låg ålder. Barnet kan inte heller bedöma vilka konsekvenser som en viss inställning innebär i så låg ålder. Vi vet också av erfarenhet, att när tvist uppkommer vågar inte barnet redovisa sin egentliga inställning i så låg ålder. Det är vår erfarenhet, att barnet ofta står under starkt psykiskt tryck av den mor eller far som barnet bor hos och därmed inte vågar eller ens törs gå emot respektive mor eller fars uppfattning. RFFR:s erfarenhet är också att sociala utredare ofta samtalar med barnet i dess hemmiljö vilket regelmässigt förstärker den mor eller fars uppfattning som har barnet under omvårdnad. RFFR anser inte att det finns skäl att ändra nuvarande lagstiftning och praxis när det gäller barns inställning och vilja. Om så sker är det RFFR:s uppfattning att tvisterna blir mer utdragna genom, att fler vittnesförhör på ömse sidor kommer att äga rum i domstolarna.

RFFR noterar att vårdnadskommittén föreslår, att domarnas kompetens skall höjas i aktuella mål eller ärenden. RFFR har i och för sig inget att erinra härom. Dock är det RFFR:s uppfattning att dagens domare regelmässigt lägger ner stor omsorg i mål som rör barn.

RFFR anser dock, att kvalitén i sociala utredningar skall höjas. RFFR anser att det skall införas en särskild bestämmelse i socialtjänstlagen, att sociala utredningar skall utföras av tjänstemän som har särskild utbildning och erfarenhet. Såsom det f.n. är reglerat ställs inga formella krav på utredarna inom socialförvaltningarna. I princip kan en kanslist på ett socialkontor utan examen eller erfarenhet utföra utredningar. RFFR har också den erfarenheten, att nyexaminerade personer fått utföra sociala utredningar. Eftersom sociala utredningar tillmötes stor betydelse av domstolar och har stor betydelse för barnet skall därför kompetenshöjande krav ställas på sociala utredare. I motiven till en särskild paragraf i socialtjänstlagen skall därför krav ställas, att en tjänsteman som tilldelas uppdrag som social utredare i mål/ ärenden i domstol, skall inneha adekvat examen, ha genomgått särskilda kurser som t.ex. socialstyrelsen kan föreskriva i allmänna råd. Att utredaren i övrigt har erhållit erfarenhet genom att t.ex. deltagit tillsammans i utredningar med en kollega som har erfarenhet och utbildning som nu skisserats.

RFFR anser att nuvarande prövning av interimistiska yrkanden skall kvarstå. Såvitt får förstås föreslår vårdnadskommittén en inskränkning av dessa yrkanden. RFFR har den erfarenhet att mål inom familjerätt tar alldeles för lång tid. I vissa tingsrätter tar det lång tid innan målen sätts ut och när väl målet kommit till muntlig förberedelse beslutar tingsrätten regelmässigt - i vart fall i de mer komplicerade målen- om social utredning. Ofta kan denna utredning inte färdigställas inom fyra månader. Anstånd begärs regelmässigt. RFFR har den erfarenheten, att sociala utredningar numera tar allt längre tid hos landets sociala kontor. Vi föreslår därför att det noteras i en paragraf, att mål av ifrågavarande art skall handläggas skyndsamt med ett riktmärke om högst ett års handläggningstid från dess målet/ärendets inkommande till domstolen till dess dom meddelas. Av nu redovisade skäl framgår att interimistiska beslut är nödvändigt i samma omfattning som tidigare eftersom målen drar ut på tiden. Även med en ettårsgräns. RFFR har också den erfarenheten att landets domstolar följer nuvarande motiv, att försiktighet skall vidtas i ändring av vårdnad och boende interimistiskt. Därför är det inte särskilt angeläget att ändra nuvarande reglering om interimistiska beslut.

Förslaget om interimistiska prövotider är bra.

Förslaget om s.k. indirekt umgänge är bra.

Vårdnadskommittén har berört frågan om talerätt för närstående. RFFR har under årens lopp kommit i kontakt med anhöriga som stått ett barn nära och av olika anledningar inte erhållit kontakt med barnet vid t.ex. en äktenskapsskillnad. Ofta är det barnets mor eller far som motarbetar kontakt med närstående. Det är RFFR:s uppfattning att landets socialnämnder inte i någon utsträckning för talan enligt nuvarande reglering. Om någon anhörig begär prövning hos socialnämnden görs en utredning som nästan regelmässigt mynnar ut i att icke väcka talan. Detta beslut går inte heller att överklaga vilket RFFR anser strider mot Europakonventionen. Detta kan inte vara barnets bästa. RFFR föreslår att barnets mormor, morfar, farmor och farfar lämnas talerätt utöver nuvarande reglering för socialnämnden. I syfte att klargöra lagstiftarens syfte bör i lagtexten anges att umgänge kan meddelas av domstol om *särskilda skäl* föreligger. Dessa skäl skall t.ex. vara att det är styrkt att det förevarit en långvarig och god relation mellan parterna. Enligt RFFR kan inte en sådan öppning av talerätten leda till speciellt många tvister. I vart fall anser RFFR att beslutet från socialnämnden om att icke väcka talan skall kunna överklagas till förvaltningsdomstol som kan ändra beslutet. Detta förfarande är mer adekvat med artikel 6 och 8 Europakonventionen.

Förslaget att social utredare skall tala med barnet före s.k. snabbyttrande till domstol är bra, dock skall barnets uppfattning redovisas som sagts ovan, att barn under tio år inte skall behöva i vart fall i en inledning av en tvist i domstol

behöva lämna sin syn. Enligt RFFR:s mening är ett yttrande såsom sagts ovan allt för osäkert och kan istället skapa mer konflikt mellan parterna.

Förslaget att domstolen endast skall kunna besluta om gemensam vårdnad om parterna kan antas samarbeta i frågor som rör barnet innebär vissa faror enligt RFFR. Det måste klargöras i motiven att en part inte kan vägra samarbeta utan vägande skäl. Detta kan t.ex. vara att ena parten av den andra utsatts för misshandel och kränkning som går att leda i bevis. Såsom utformningen föreslås kan t.ex. en part medvetet underlåta att samarbeta eller skapa sådana förutsättningar för att undgå gemensam vårdnad. Detta kan inte vara barnets bästa.

Förslaget om att våld inom familjen kan utgöra hinder för gemensam vårdnad är bra.

Förslaget om växelvis boende är bra.

Förslaget om samförståndslösningar och dess placering i en särskild paragraf är bra.

Förslaget om en medlare är tillfredställande. Dock bör det i motiven klargöras, att medlaren skall vara fristående från socialtjänsten och besitta viss kompetens. Om en medlare är t.ex. en socialtjänsteman blir det enligt RFFR:s erfarenhet ofta låsningar på ett tidigt stadium. Vidare uppkommer jäv eftersom socialtjänsten skall sörja för utredning m.m. RFFR är med beaktande av dessa utgångspunkter positiv eftersom en fristående medlare kan skynda på ett avgörande. Detta är bra för barnet.

RFFR avstyrker vårdnadskommitténs förslag om prövningstillstånd i hovrätten. Det är RFFR:s erfarenhet att prövning i hovrätten sker i de mest komplicerade målen och det är lättare för en tappande part att godta ett slutligt avgörande om det prövats i två instanser.

Lagtext

RFFR förslag till ändringar.

FB 6 kap

§ 2b, kompletteras i motiven enligt vad som framgår ovan om barnets ålder.

§ 5, 2 stycket kompletteras vad som sagts ovan att ena parten måste kunna redovisa särskilda skäl varför hon eller han inte vill eller kan samarbeta.

§ 15 a ändras enligt följande (sista meningen i stycke två). *Om umgänge eller annan kontakt än umgänge begärs av någon annan än barnets mormor,*

morfar, farmor och farfar får falan föras av socialnämnden. Besluf av socialnämnden får överklagas till förvaltningsdomstol.

§ 19 görs ett tillägg att mål enligt detta kapitel skall bedrivas skyndsamt. I motiven bör klargöras att tiden inte får överstiga ett år från dess målet inkom till domstolen tills dom meddelats. Om inte den sociala utredningen är klar inom denna tid får målet sättas ut och parterna sörja för erforderlig bevisning.

§ 19 stryks förslaget att utredaren skall lämna förslag till beslut. Istället bör det texten utformas enligt följande. *Utredaren skall om det inte är olämpligt eller obehövt lämna konsekvensbeskrivningar som berör barnet.*

§ 20 utgår förslaget till skrivning.

§ 21 andra stycket utgår.

FB 21 kap består i dess nuvarande lydelse. RFFR anser i vart fall om ny skrivning skall införas, att FB 21 kap 5 § i dess nuvarande lydelse bör bestå som ett tillägg i föreslagen lydelse. Att i vart fall nuvarande förslag till lydelse enligt § 3 och § 5 införs ett förtydligande, att verkställighet kan begäras av ett interimistiskt beslut.

FB 21 kap och även FB 22 kap införs en bestämmelse, att domare som tidigare tagit befattning med målet före verkställighet inte för handlägga mål om verkställighet och i övrigt enligt FB 22 kap.

FB 22 kap 3 § 1 stycket utgår.

Socialtjänstlagen

Att ett tillägg införs vid en lämplig paragraf i socialtjänstlagen, att sociala utredningar som domstol uppdragit skall utföras av socialtjänsteman med särskild utbildning och erfarenhet.

Den 31 augusti 2005.

Enligt uppdrag för Riksförbundet För Familjers Rättigheter.

Carl-Gustaf Elwe
Ledamot av riksförbundets styrelse.

Telefon RFFR, 08- 658 21 00 . Telefon Carl-Gustaf Elwe, 054-21 47 50
Bastugatan 41, 118 25 Stockholm